

**ДОКЛАД ЗА ПОСЕЩЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ В ДОМ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С УМСТВЕНА
ИЗОСТАНАЛОСТ – ГР. ПЛОВДИВ; ДОМ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С
ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА – С. ПЕТКОВО, ОБЩИНА СМОЛЯН; ДОМ
ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА – С. РОВИНА,
ОБЩИНА СМОЛЯН**

По Заповед № РД-08-49/14.09.2018г. и във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ), които изпълнява омбудсманът на Република България, екип на институцията в състав: д-р Мариана Патрикова и Стефания Бетова извърши проверка на Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Пловдив; Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Петково, община Смолян; Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Ровина, община Смолян в периода 25.09 – 28.09.2018г.

1. Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Пловдив

При повторната проверка не бяха установени съществени промени в материалната база и нивото на предоставяна грижа.

Домът за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) – гр. Пловдив е с капацитет 48 места, от които към момента на проверката са заети 47. Потребителите са настанени по 2 до 5 в стая. Необходимо е извършването на освежителен ремонт в общите и в спалните помещения, както и подмяна на подови настилки.

Домуващите ползват общи санитарни помещения, които са крайно недостатъчни спрямо броя на потребителите, в нарушение на чл. 40е, т. 3 и т. 5 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП). При предходната проверка на място в ДПЛУИ – гр. Пловдив НПМ отправи препоръка за изграждане на допълнителни санитарни и спални помещения. НПМ не приема становището, получено по тази препоръка, а именно че с оглед предстоящата деинституционализация е нецелесъобразно да се влагат средства за ремонтни дейности на дома. Недопустимо е нарушаването правата на лицата, настанени в социалната услуга в гр. Пловдив, да се оправдава с дейност, която цели да подобри качеството на живот и на предоставяна грижа на пълнолетни лица с умствена изостаналост.

Още повече, на стр. 46 от Аналитичен доклад на социалните услуги държавно делегирана дейност за пълнолетни лица към 31 май 2017г. на Агенция за социално подпомагане е изрично посочено: „ДПЛУИ в гр. Пловдив: Крайно амортизирана материална база (постройки и помещения), изпадала на места външна

мазилка, течове от покрива, следи от влага по стените, общи бани и тоалетни, ползвани средно от по 16 потребители, недостатъчно лично пространство в спалните помещения“. Предложено е да се намали капацитетът на ДПЛУИ – гр. Пловдив чрез преустановяване на настаняването в институцията, както и да се разкрият допълнителни социални услуги в общността от резидентен тип.

Към момента на посещението на НПМ, настаняването в дома не е преустановено.

Храната на потребителите се доставя от фирма за кетъринг "Индустриъл Фууд" ЕООД, обслужваща всички социални услуги в гр. Пловдив. От предоставените на екипа на НПМ менюта може да се направи извод, че предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на чл. 41, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане.

Съгласно утвърденото от кмета на община Пловдив поименно щатно разписание, числеността на персонала е 29 работни места, от които към момента на проверката са незаети 2 щатни бройки за медицинска сестра за социални дейности и 2 щатни бройки за санитар. На служителите се провеждат вътрешни обучения.

За медицинското обслужване на потребителите на дома има определен общопрактикуващ лекар (ОПЛ). Неговата практика е в непосредствена близост до дома и има възможност за оказване на своевременна медицинска помощ. В ДПЛУИ идва психиатър, веднъж месечно за консултация и наблюдение на лицата. Стоматологичната помощ е гарантирана от лекар по дентална медицина, с разкрит кабинет в съседна на дома сграда.

При проверката НПМ установи, че за настоящата година са извършени необходимите профилактични и диспансерни прегледи.

Медико-социалните грижи за потребителите в ДПЛУИ - Пловдив се осъществяват от 4 медицински сестри, при щат за 6 бр., и от 7 санитарни, при щат от 9 бр. Наличните медицински сестри не могат да осигурят 24 часови медицински грижи на потребителите и дневният им график се покрива от социалните работници. В дома има потребители със соматични увреждания, на инвалидни колички, което налага и полагането на повече грижи. Недостигът на персонал е осезаем при необходимост от настаняване на потребител в болнично лечебно заведение, тъй като лечебните заведения изискват да се осигурява придружител за времето на лечението.

В дома са обособени два кабинета за медицинско обслужване. При проверката спешните шкафове бяха заредени с необходимите медикаменти, води се изискуемата медицинска документация. В дома има помещение, оборудвано с уреди за провеждане на физикална рехабилитация, но в него не се извършват рехабилитационни процедури.

През 2018г. до момента на проверката е регистриран един смъртен случай, настъпил в болнично заведение.

От настанените в дома, поставените под пълно запрещение потребители са 25, като на 16 настойник е служител на дома, а на 9 – техни близки и роднини. Под ограничено запрещение са 2 души, с настойник служител на дома. 4 души ползват

услугите на Дневен център, разположен в близост до дома, а с останалите се работи по програма, изготвена от социалните работници.

2. Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Петково, община Смолян

При повторната проверка не бяха установени съществени промени в материалната база и нивото на предоставяна грижа.

Капацитетът на Дома за пълнолетни лица с психични разстройства (ДПЛПР) – с. Петково е 100 души, с профил за мъже над 18 годишна възраст. Към момента на проверката са настанени 99 лица.

Обзавеждането на стаите е съобразено с броя на домуващите и се състои от легла, нощни шкафчета, гардероби за лични вещи, масичка, столове и телевизор. Спалните помещения са с 2-3 легла, със самостоятелни санитарни възли. Материалната база е в добро общо състояние, но е необходимо извършване на освежителен ремонт. Постелъчният инвентар е овехтял и е необходимо закупуването на нов, с цел подмяна.

Екипът на НППМ установи, че в дома, включително в отделението за лежачо болни, не е изградена рампа за достъп на трудноподвижни лица. За пореден път в своите доклади НППМ се налага да посочи, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;
2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закона за интеграция на хората с увреждания;
4. Закона за устройство на територията;
5. Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Също така, липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на хората с увреждания. Тормозът и поддържането на недостъпна архитектурна среда се счита за дискриминация по смисъла на чл. 5 от Закона за защита от дискриминацията. Лицата и организациите, извършващи дискриминация, носят административнонаказателна отговорност (чл. 78 и сл. от Закона за защита от дискриминацията).

Предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на чл. 41, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане.

Съгласно утвърденото от кмета на община Смолян длъжностно разписание общата численост на персонала е 53 души. Към момента на проверката няма незаети щатни бройки.

За медицинското обслужване на потребителите на дома има определен общопрактикуващ лекар, чиято практика е в с. Петково и веднъж седмично извършва посещение на място. Психиатричната помощ се осъществява от

специалист от гр. Смолян, който посещава дома веднъж месечно. Медикаменти се доставят от аптека в гр. Смолян.

ДПЛПР е обезпечен кадрово с медицински специалисти - фелдшер и 7 медицински сестри. Те осигуряват 24 часово медицинско обслужване на лицата. В дома работят 19 санитарни. Въпреки това, трудно се осигурява санитар за придружител при възникване на необходимост от болнично лечение на потребителите. В дома са обособени медицински кабинет и манипулационна. Спешния шкаф е зареден с медикаменти съгласно изискванията.

На втория етаж е обособен сектор за лежачо болни потребители, с 14 легла. При проверката НПМ установи, че в медицинския сектор са настанени 4 потребители с придружаващи соматични заболявания и физически увреждания. От тях, в тежко състоянието е М. М., на 43 г., със световъртеж от централен произход, менингиом, диагностициран преди 3 месеца в гр. Смолян от невролог. Насочен е за консултация и лечение от неврохирург в гр. Пловдив, но до момента това не се е осъществило, поради невъзможността да се осигури придружител. Потребителят е кахектирал, на легло, с фиксирани ръце. Медицинският фелдшер на дома обясни, че имобилизацията се налага поради обстоятелството, че лицето постоянно дърпа поставените му памперси, което НПМ намира за неприемливо. **В Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства са регламентирани обстоятелствата, при които могат да се налагат такива мерки и Агенцията за социално подпомагане следва да е разяснила този въпрос на доставчиците на социални услуги.**

Другите болни, настанени в медицинския сектор, са в задоволително състояние, но те пребивават основно в стаите си. Не е създадена възможност да излизат на открито с помощни средства, поради липса на рампа за достъп на трудноподвижни лица.

През 2018г. до момента на проверката е регистриран 1 смъртен случай.

От настанените в дома лица 76 са поставени под пълно запрещение, като на 24 от тях настойник е социалният работник на дома. Двама души са поставени под ограничено запрещение, с попечител социалният работник.

Домуващите не ползват социални услуги в общността.

В Аналитичен доклад на социалните услуги държавно делегирана дейност за пълнолетни лица към 31 май 2017г. на Агенция за социално подпомагане, по отношение на ДПЛПР – с. Петково, община Смолян е предложено да се намали капацитетът чрез преустановяване на настаняването, както и да се разкрият допълнителни социални услуги в общността от резидентен тип. Към момента на посещението на НПМ, настаняването в дома не е преустановено.

3. Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Ровина, община Смолян

При повторната проверка не бяха установени съществени промени в материалната база и нивото на предоставяна грижа.

Капацитетът на дома е 87 места, зает изцяло към момента на проверката. Потребителите на социалната услуга са жени, настанени средно по 3 в стая. Всяко спално помещение разполага със собствен санитарен възел и баня. Съществуват общи бани и санитарни възли за всеки от етажите. Осигурено е необходимото пространство и места за съхраняване на личните вещи на лицата. Обособен е сектор за лежачо болни, като стаите са със самостоятелни санитарни възли. Материалната база е в добро общо състояние, но е необходимо извършване на освежителен ремонт в столовата и стаите с лежачо болни лица, поради наличие на влага и мухъл.

Предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на чл. 41, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане.

Съгласно утвърденото поименно разписание на длъжностите, числеността на персонала е за 46 длъжности. Незаети са щатните бройки за 1 медицинска сестра и 1 медицински рехабилитатор. Сключени са по един граждански договор с рехабилитатор, психолог и финансов контролор. Ежегодно се провеждат обучения на служителите в специализираната институция.

За медицинското обслужване на потребителите в дома има определен общопрактикуващ лекар, с практика в близко село. Той посещава потребителите веднъж седмично. Специализираната психиатрична помощ се осъществява от психиатър, от гр. Смолян, който идва в дома веднъж месечно. Стоматологичната помощ се осъществява на място - в ДПЛПР е разкрит стоматологичен кабинет, в който веднъж седмично работи лекар по дентална медицина от гр. Смолян. НПМ отчита разкриването на стоматологичен кабинет, като добра практика за осигуряване на качествена здравна грижа за настанените в социалната услуга лица. Лекарствата на потребителите се осигуряват от аптека в гр. Смолян.

В ДВПЛПР е осигурено 24 часово медицинско обслужване. В дома работят фелдшер и 6 медицински сестри. Работят и 14 санитарни, но отново има проблеми при командироване на санитар за придружител при необходимост от болнично лечение на потребителите. Медицинският кабинет на дома е оборудван съгласно изискванията за дейността. В дома е обособен сектор за лежачо болни потребители с 14 легла.

При проверката НПМ констатира, че за всички потребители са изработени планове за здравни, извършени са профилактичните и диспансерните прегледи за годината.

От настанените в дома лица 62 души са поставени под пълно запрещение, като на от тях 37 настойник е социалният работник. Осем души са поставени под ограничено запрещение, като социалният работник е попечител на 4 от тях.

Девет души ползват услугите на Дневен център в гр. Смолян. За 5 лица е подадено заявление за преместване в подходяща резидентна социална услуга в общността.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане:

1.1 Да се преустанови настаняването в ДПЛУИ – гр. Пловдив и ДПЛПР – с. Петково, община Смолян, с цел намаляване капацитета на специализираните институции.

1.2 Да се припомнят на управителите на всички резидентни социални услуги разпоредбите на Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства.

1.3 Да се предприемат подходящи действия за включване на близките на настанените в резидентни социални услуги лица при необходимост от оказване на съдействие – например, като придружители при провеждане на болнично лечение.

2. На кмета на община Пловдив:

2.1 Да се предприемат действия за осигуряване на достатъчно санитарни и спални помещения в Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – гр. Пловдив, съобразно броя на потребителите, съгласно чл. 40е, т. 3 и т. 5 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

2.2 Да се извърши освежителен ремонт на ДПЛУИ – гр. Пловдив и да се подменят подовите настилки в спалните и в общите помещения.

2.3 Да се предприемат действия за заемане на свободните щатни бройки в специализираната институция.

3. На кмета на община Смолян:

3.1 Да се извърши освежителен ремонт на Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Петково и да се смени изцяло постелъчният инвентар с нов.

3.2 Да се предприемат действия за изграждане на рампи за достъп на трудноподвижни лица в сградите на ДПЛПР – с. Петково.

3.3 Директорът на ДПЛПР - с. Петково да осигури придружител за М. М. и същият да бъде изведен за лечение в Клиниката по неврохирургия на УМБАЛ „Св. Георги“ - гр. Пловдив.

3.4 Да се предприемат действия настанените в Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Петково да посещават подходящи социални услуги в общността.

3.5 Да се извърши освежителен ремонт в спалните помещения и столовата на Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Ровина.

3.6 Да се предприемат действия за заемане на свободните щатни бройки в Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Ровина.

СТЕФАНИЯ БЕТОВА

РЪКОВОДИТЕЛ ЕКИП

**ДИРЕКЦИЯ „НАЦИОНАЛЕН
ПРЕВАНТИВЕН МАХАНИЗЪМ И
ОСНОВНИ ПРАВА
И СВОБОДИ НА ЧОВЕКА“**